

Odkaz Jana Buly a Václava Drboly

2. stupeň ZŠ

Cíl setkání: Žáci se dozvědí základní informace o době a životě Jana Buly a Václava Drboly.

Žáci dokážou pojmenovat, co Jan Bula a Václav Drbola hájili.

Žáci si uvědomí životní hodnoty, které obhajovali Jan Bula a Václav Drbola.

Čas: 60 min¹

1 Úvodní aktivita – 10 min

Píseň *Krásný je vzduch* (Jaroslav Hutka)

Pomůcky: 5 papírů A4 s názvy hodnot, nahrávka písně

Provedení:

- Před poslechem písně katecheta rozmístí po učebně papíry s hodnotami (např. čtyři do rohů místnosti a jeden doprostřed místnosti): *radost (usměvavé tváře), víra, láska, pravda, svoboda*.
- Vysvětlí žákům instrukce: „*Do prostoru dávám papíry s názvy. Poslechneme si píseň. Až uslyšíte, že se v písni zpívá o tom, co je na papíru, půjdete k tomu místu.*“ Katecheta pustí píseň, např.: https://www.youtube.com/watch?v=5TxkeXwAb4Y&list=RD5TxkeXwAb4Y&start_radio=1
- Po poslechu se katecheta zeptá žáků: „*Jakým nadřazeným pojmem byste pojmenovali slova, která jsou tu napsána na papírech a o kterých se zpívalo?*“ (např: životní hodnoty)
- A) Katecheta řekne: „*Ted' si vyberte jednu hodnotu, která se vám zdá nejdůležitější. Běžte k papíru s jejím názvem.*“
- B) Katecheta řekne: „*Kdybyste se teď museli jedné hodnoty vzdát, která by to byla? Běžte k papíru s jejím názvem.*“
- Katecheta se ještě může zeptat: „*Proč jste si vybrali tuto hodnotu? Mezi kterými hodnotami jste se rozhodovali? Je těžké si vybrat jen jednu. Všechny jsou důležité. Jak by se žilo ve světě, ve kterém by některá z těchto hodnot chyběla? Doplnili byste ještě další důležité hodnoty?*“ (Žáci nebo katecheta je mohou napsat na tabuli.)

Žáci se usadí do lavic.

2 Představení doby, ve které žili Jan Bula a Václav Drbola – 8 min

Pomůcky: tabule, fixy, klobouk

Představení doby totality:

My teď žijeme v době a v zemi, kde tyto hodnoty můžeme zastávat, ale v historii se stalo mnohokrát, že to nešlo.

Takové době se říkalo „totalita“. Katecheta na tabuli umístí/napíše nápis *TOTALITA*

Jak by se dal tento pojem definovat? (Např: Je to zkrácené označení pro totalitní režim, což je diktatura, která se snaží o úplnou (totální) kontrolu obyvatel jak ve veřejném, tak v soukromém životě. Prosazuje jednu ideologii.)

Co k tématu totalita/totalitní režim děti vědí ze školy?

- Příklady z historie – např. nacismus, komunismus
- To, jak totalita funguje, znají možná děti i z filmů, kdy se někdo snažil o absolutní kontrolu a vládu, např. (Letopisy Narnie – vláda Zimní čarodějnice byla totalitní)

Co se v totalitě šíří? Katecheta s dětmi píše na tabuli (brainstorming): strach, lež, nedůvěra, předsudky, vydírání, nátlak, nesvoboda, absolutní kontrola...

Cesta časem:

Katecheta využije rekvizitu staršího klobouku (ideálně móda z doby 50. let): „*Tento klobouk symbolizuje, že se přesuneme do doby o 80 let zpět. Do doby, kdy vaše prababičky a pradědečci byli ještě mladí. I v naší zemi byl tenkrát totalitní režim. Víte, kdo tenkrát v naší zemi vládl? Jaká to byla doba?*“

Prezentace:

¹ Hodina bude trvat určitě 60 minut. Pokud by trvala pouze 45 min., bude nutné některé aktivity zkrátit nebo vypustit, např. nezařazovat aktivitu s úvodní písní, zkrátit představení doby totality, nevyužít QR kódy J4, V4 a JV5. Nutné je ale nechat dostatek času na shrnutí a poselství na závěr.

SPOLEČNÝ BRAINSTORMING: Katecheta se ptá a s dětmi doplňuje hesla k nápisu TOTALITA na tabuli, dotkne se např. těchto témat: Po státním převratu v roce 1948 získala veškerou moc v naší zemi *Komunistická strana Československa*. Byla u moci až do roku 1989. Co o této době víme? Stát postupně začal vše kontrolovat. Vznikla StB – Státní bezpečnost (tajná policie sloužící komunistické straně). Kontrolovalo se, co se sděluje v médiích, píše v tisku (cenzura – Katecheta může ukázat staré noviny *Rudé právo*), sledovalo se, kde se lidé scházejí, co se na těchto akcích děje, jestli někdo nevystupuje proti komunistickému režimu. Místní národní výbory (MNV) vznikly v Československu po druhé světové válce a nahradily předchozí obecní zastupitelstva a obecní úřady. Od komunistického převratu v roce 1948 byly národní výbory součástí státního aparátu podřízeného komunistické straně. Obce byly zrušeny. V čele místní správy stáli předsedové MNV. Volby také probíhaly nesvobodně. (Byla pouze jedna kandidátní listina) Kdo nesouhlasil s komunistickou ideologií, byl označován za podezřelého člověka, neměl tolik výhod a pokud byl moc radikální, mohl být trestán, odsouzen a třeba i popraven.

Otázka na žáky: „*Jaká měla ta opatření účel? Co myslíte?*“ (Např. lidé tak byli více ovladatelní, nevěřili jeden druhému, báli se, vláda si upevnila svou moc.) Tyto zkratky je potřeba vysvětlit:

MNV – místní národní výbor – orgán státní správy na místní úrovni, který nahradil obecní zastupitelstva a obecní úřady

StB – Státní bezpečnost (tajná policie sloužící komunistické straně)

KSČ – Komunistická strana Československa

3 Skupinová aktivita s hledáním informací – 30 min

Pomůcky: mobilní telefony, QR kódy/texty, pracovní listy, fotografie Jana Buly, Václava Drboly

Představení Jana Buly a Václava Drboly: 2 min

V té době se odehrál příběh dvou mužů, kteří udělali mnoho dobrého, ale přesto byli tenkrát odsouzeni a popraveni. Těmi muži jsou Jan Bula a Václav Drbola – katecheta dá na tabuli fotografie Jana Buly a Václava Drboly – Poznají děti podle fotografií, že se jedná o kněze?

V dnešní době se jejich příběh zkoumá. Papež podepsal dokument, ve kterém souhlasí s jejich blahořečením.

Katecheta se ujistí, že děti rozumí těmto pojmům: „blahořečit, svatořečit, mučedník“. Možné otázky: „Co znamená někoho blahořečit? Znáte nějaké blahoslavené nebo svaté? Někteří z nich byli mučedníci. Co to znamená?“ Vysvětlit lze např. takto: Blahořečený v naší církvi může být někdo, u koho se prokázalo, že byl křesťanem, žil dobrý život, měl dobrý vztah k Bohu a k lidem. Z lásky k Bohu dělal dobro. Když kvůli Ježíši Kristu třeba i trpěl a položil život, stal se mučedníkem. Proces blahořečení má mnoho pravidel. Když jsou všechny tyto podmínky splněny, papež může dotyčnou osobu blahořečit – udělit jí titul blahoslavený. Takový člověk je nám pak příkladem v tom, jak žil a co dělal. Můžeme se k němu modlit, prosit ho o přímluvu u Boha, protože věříme, že je už s ním v jeho království – v Nebi. Svatořečení je vyšší stupeň.

Pátrání po fiktivních pamětnících a historických textech: 20 min

K této aktivitě budou účastníci potřebovat mobilní telefony s připojením na internet. Pokud to nelze zajistit, nevyužívají se QR kódy, ale texty postav se vytisknou a rozmístí v prostoru. Případně fiktivní postavy ztvární herci na stanovištích.

Katecheta řekne: „*Z vás se teď stanou detektivové, kteří mají za úkol vytvořit k blahořečení Jana Buly a Václava Drboly jejich profil. Zjistíte informace o jejich životě. K tomu potřebujete vyslechnout i nějaké pamětníky. Ty tu sice nemáme, ale v tomto prostoru (ve třídě, na chodbách, na dvoře atd.) najdete QR kódy (texty) s výpověďmi fiktivních postav. To, co vám řeknou, je založeno na skutečných událostech kolem Jana Buly a Václava Drboly. Informace si zapíšete do pracovních listů.*“

Katecheta rozdává dětem pracovní listy a rozdělí je do pátracích týmů (cca po 3). Některé týmy budou zjišťovat informace o Janu Bulovi, jiné o Václavu Drbolovi.²

Společné shrnutí: 8 min

Skupiny ostatním představí to, co o Janu Bulovi nebo o Václavu Drbolovi zjistily. Katecheta případně doplní o další informace. Ty má v řešení pracovních listů, další podrobné informace jsou pak i v materiálech pro dospělé.

² Ke každému z obou blahořečených jsou informace od 3 různých fiktivních postav, také jeden skutečný zkrácený úryvek z dobového textu. Navíc pro všechny skupiny lze využít bonusové vyprávění fiktivního kněze, ve kterém jsou podrobnější informace o tom, proč Jana Bula a Václav Drbola zatkl. (Vhodné pro starší ročníky.) Pro lepší orientaci je dobré vytisknout QR kódy na papíry dvou odlišných barev a rozlišit tak, co patří k Janu Bulovi a co k Václavu Drbolovi. Při větším množství skupinek je také možné dát stejný QR kód na více míst, aby se skupinky rozptýlily.

Katecheta se ptá, např.: „*Jak vám pátrání šlo? Dozvěděli jste se něco, co vás překvapilo? Co měli Jan Bula a Václav Drbola společného? Jak myslíte, že by to dopadlo, kdyby s režimem souhlasili? Vyberte si jedno slovo, jak byste Jana Bulu nebo Václava Drbolu charakterizovali. Proč se o nich mluví jako o mučednících? Za co byste je blahořečili?*“

4 Poselství na závěr - 12 min

Katecheta si vybere jednu ze dvou možností:

A) Přečte kousek z dopisu Jana Buly na rozloučenou:

Před smrtí směl Jan Bula napsat ještě několik dopisů na rozloučenou svým blízkým. Bratrovi a švagrové píše: „*Až tento dopis dostanete, bude ten, který takto vzpomíná, dívat se na Vás z jiného světa. Budu už s tatínkem (...). Největší posilou je mi to, že jsem věrně sloužil Bohu až do konce. Pán Bůh mi vyměřil krátký život. Ale věřím, že nebyl nadarmo.*“

B) Katecheta pustí video o Janu Bulovi a Václavu Drbolovi: <https://youtu.be/EpByJzH6Wqc>, ale jen po 1:07 min

Společná otázka pro obě možnosti: „*Ted' jsme slyšeli kousek z dopisu Jana Buly. Co myslíte, že pro Jana Bulu bylo v životě to hlavní? Jaké poselství z dopisu vnímáte?*“

Pokud je zvolena možnost B, katecheta pustí dál zbytek videa.

Modlitba v kruhu u svíce a u fotografií Jana Buly a Václava Drboly:

„*Jan Bula mluví v dopise o tom, jak je pro něho Bůh důležitý. I pro Václava Drbolu to platilo. Možná nerozuměli tomu, proč se ocitli v takové těžké situaci, ale pořád Bohu důvěřovali. Zdánlivě to skončilo jejich smrtí, ale víme, že to není ten pravý konec. I v našem životě se někdy děje něco, s čím si nevíme rady. Význam se ukáže až později. Ve chvílce ticha tyto věci svěřme Bohu.*“ (Chvilku ticha zakončíme modlitbou Otče náš.)

Zdroje:

JANOUSEK, J.: *Mučednictví služebníků Božích Jana Buly a Václava Drboly*. Brno: Akademie kanonického práva, 2023. ISBN 978-80-907-606-8-4